

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
**Good Governance Management in Opportunity Expansion Schools Under
Kanchanaburi Educational Service Area Office 4**

นิตยา สูดยอด,
มิตภาณี พุ่มกล่อม และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
**Nitaya Soodyod,
Mitparnee Pumklom and Pongsak Ruamchomrat**
Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: yuykeng1806@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 233 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่การจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักประสิทธิผล คือ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักคุณธรรมจริยธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสังคม สามารถตรวจสอบได้ และด้านการกระจายอำนาจ

2. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงาน; หลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstracts

The purposes of this research were to study and compare the good governance management in opportunity expansion schools under Kanchanaburi Educational Service Area Office 4, classified by study areas. The samples used in this research were 233 school administrators and teachers in opportunity expansion schools. Using a stratified random sampling method according to study areas, the research instrument was a 5-level estimation scale questionnaire with reliability of 0.97. The data were percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance and Scheffe's pair comparison.

The results of the research found that

1. The good governance management in opportunity expansion schools under Kanchanaburi Educational Service Area Office 4, the overall at a high level. For each individual aspect at highest level, ranking in the order of mean from high to low as effectiveness, responsiveness, equity, and morality/ethics. For each individual aspect at high level, ranking in order of mean from high to low as transparency, participation/consensus oriented, efficiency, rule of law, accountability, and decentralization.

2. The compare the good governance management in opportunity expansion schools under Kanchanaburi Educational Service Area Office 4 was classified by study areas, overall and each aspect had no statistically significant difference.

Keywords: Administration; Good Governance; Administrator and Teachers in Opportunity Expansion Schools

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการพัฒนาระบบราชการไทยให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวโดยการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (good governance) มาใช้จึงจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ระบบราชการขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง สามารถเรียนรู้ปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ทันสมัย และยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลและจริยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมือง การปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ.2545 ที่ผ่านมามีการนำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (good governance) โดยเฉพาะ

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (new public anagement) เข้ามาประยุกต์ใช้ในระบบราชการของไทย ดังปรากฏในมาตรา 3/1 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (ในช่วงปีพ.ศ.2546–พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2551–พ.ศ.2555) เป็นกรอบแนวทางหลักในการผลักดันการพัฒนาระบบราชการไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 มาถึงปัจจุบัน มีการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการที่สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ทำให้หน่วยงานราชการได้ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน ทบทวนปรับโครงสร้าง บทบาท และภารกิจ ดังจะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบราชการไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจึงมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556 : 13)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 5) การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นส่วนสำคัญ เพื่อให้ได้ประชากรที่มีคุณภาพจำเป็นจะต้องได้ครูดี ครูเก่ง มีความรู้ความสามารถ เสียสละ อุทิศตนให้กับงาน พัฒนาการเรียนการสอนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ความเป็นมนุษย์รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมแก่ศิษย์ เพื่อให้มีชีวิตอย่างสงบสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งถ้าหากครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (2555 : 19-20) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล คือ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการระับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ หลักความเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักคุณธรรม/จริยธรรม การศึกษาก็จะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาและการสร้างควมมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ภาวะผู้นำเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้นำนั้น ๆ มีคุณสมบัติความสามารถ และภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับตำแหน่งเพียงใด และผู้บริหารในฐานะผู้นำของหน่วยงานจะได้รับความร่วมมือด้วยดีได้นั้น ในการบริหารจำเป็นต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำที่เหมาะสมต่อผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะภาวะผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาและนอกจากการแสดงบทบาทภาวะผู้นำที่เหมาะสมแล้ว ผู้บริหารยังต้องนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 (2562 : 7) ตระหนักในความสำคัญของการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อร่วมสร้าง

จิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วน ตื่นตัว ละเอียดต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ โดยดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาเพื่อวางรากฐานการปลูกจิตสำนึก ซึ่งเป็นกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศชาติ ในปีงบประมาณ พ.ศ.2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน มีคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิดมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีพฤติกรรมร่วมด้านการทุจริตทั้งในระดับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560–2564) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ผ่านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนสุจริต ได้แก่ กิจกรรมบริษัทสร้างการดี กิจกรรมสร้างสำนึกพลเมือง (project citizen) กิจกรรมถอดบทเรียน (best practice) ครูและผู้บริหารเป็นต้น กิจกรรมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุจริต และการขับเคลื่อนการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัด ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ได้เข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA online) โดยรับการประเมินจาก สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายของรัฐ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ผู้วิจัยจึงนำมาสู่ความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง แผน นโยบาย ในการส่งเสริมให้เกิดการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ สามารถนำไปเผยแพร่ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาหาทางเสริมสร้างการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา เป็นพื้นฐานในการพัฒนา ส่งเสริมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 589 คน จากโรงเรียน 27 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) ได้จำนวน 233 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ได้แก่ อำเภอหนองปรือ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ครู 61 คน รวม 63 คน อำเภอบ่อพลอย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน ครู 72 คน รวม 76 คน และอำเภอเลาขวัญ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครู 89 คน รวม 94 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด และพื้นที่การจัดการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์วัดระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคอร์ท (Likert)

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความ

เชื่อมั่นของแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค การพิจารณาความเชื่อมั่นดูจากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.75 ขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 เพื่อเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและ ประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถามโดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแบบสอบถามจำนวน 233 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

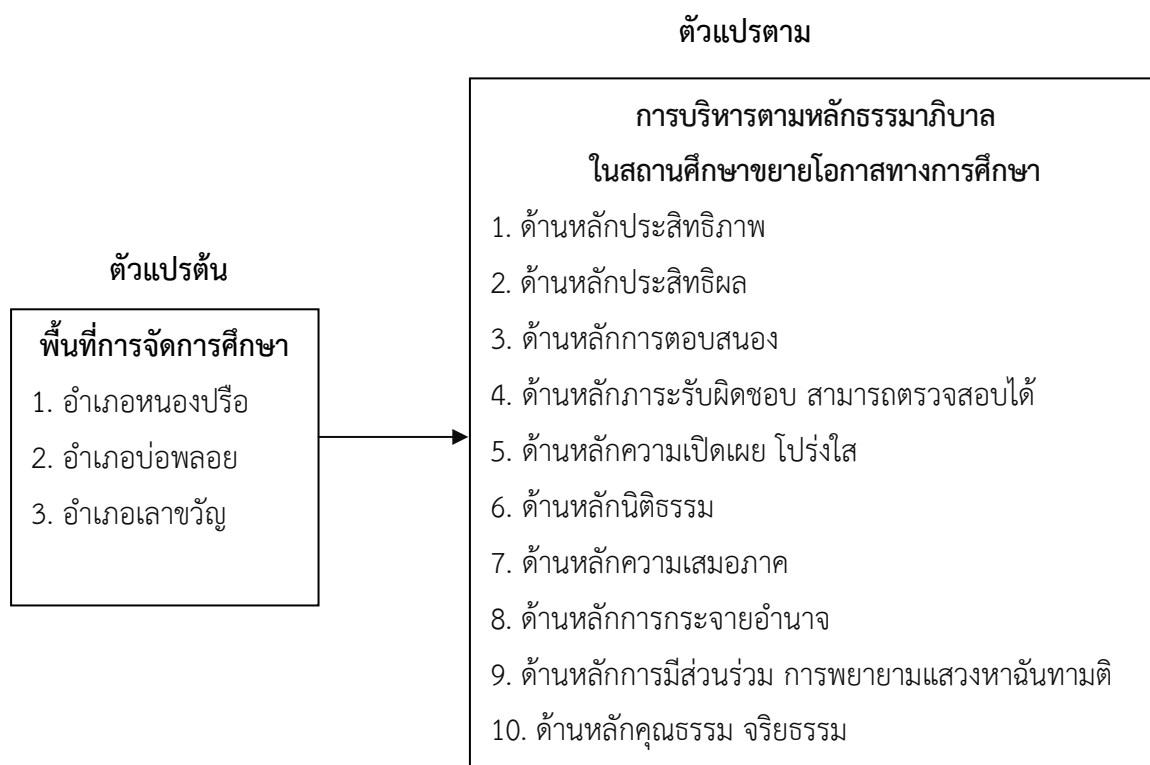
2. การวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 : 195) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.00-1.50	หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติต่ำที่สุด
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.51-2.50	หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติต่ำ
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.51-3.50	หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.51-4.50	หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติมาก
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.51-5.00	หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติมากที่สุด

3. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ซึ่งผู้วิจัยอาศัยกรอบแนวคิดของ หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (2555 : 19-20) ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสังคม สามารถตรวจสอบได้ ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการมีส่วนร่วมการพยายามแสวงหาฉันทามติ และด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ แสดงแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักประสิทธิผล รองลงมา คือ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสังคม สามารถตรวจสอบได้ และด้านการกระจายอำนาจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านหลักประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม และผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคนิค เทคโนโลยี กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่เหมาะสม ตามลำดับส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการมอบหมายงานอย่างชัดเจน

1.2 ด้านหลักประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนงาน เป้าหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ และผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตาม ประเมินผล เพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่มีคุณภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ได้

1.3 ด้านหลักการตอบสนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำกระบวนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีการประกาศให้ทราบทั่วทั้งองค์กร รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนการดำเนินการที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นคาดหวังความสำเร็จได้ และผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยึดถือประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก

1.4 ด้านหลักภาระรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผล ติดตามการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่ต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ และผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีความรับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

1.5 ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจน โปร่งใส ยึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์ สามารถตรวจสอบได้ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการรายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องต่อสาธารณชน ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านงบประมาณ โดยมี คณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน

1.6 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงาน การเงินและทรัพยากร เป็นไปตามระเบียบราชการ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของครูและบุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรโดยถือปฏิบัติเสมอภาค ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของบุคลากรโดยถือปฏิบัติเสมอภาค

1.7 ด้านหลักความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการรองรับมอบหมายงานการนิเทศการศึกษาภายนอกอย่างเท่าเทียมกัน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการในสิทธิที่จะได้รับบริการจากหลักสูตร โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านชาย หรือหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการสภาพทางกาย หรือสุขภาพ ความเชื่อทางศาสนา และอื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารวางแผนให้บุคลากร ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้บริการแหล่งเรียนรู้ ได้อย่างเสมอภาค เป็นระบบตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ สำหรับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนด

กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม เท่าเทียมกัน โดยมีความต่อเนื่องและไม่มีการแบ่งแยก และผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการรองรับ มอบหมายงานการนิเทศการศึกษาภายในอย่างเท่าเทียมกัน

1.8 ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีโครงสร้างขององค์กรที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา และผู้บริหารสถานศึกษารับนโยบาย ถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ในการกำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศการศึกษา ในการมุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจในการนิเทศการศึกษาภายนอก ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษารับนโยบาย ถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ในการกำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศการศึกษา ในการมุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจในการนิเทศการศึกษาภายใน

1.9 ด้านหลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์เสียประโยชน์ หรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง สำหรับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติงาน

1.10 ด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศการเรียนการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร และผู้บริหารสถานศึกษาบริหารเวลาในการทำงานตามความสำคัญอย่างมีคุณภาพ ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักประสิทธิผล รองลงมา คือ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ และด้านหลักการกระจายอำนาจ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารงาน หรือวิธีการที่ดี ในการใช้อำนาจเพื่อการบริหารจัดการ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ รวมทั้งมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และรวมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ นำมาซึ่งความเจริญในด้านต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อสังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (2558 : 23-28) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร อยูในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ สุภารส (2559 : 39) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวม มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กมลพรรณ พึ่งด้วง (2560 : 76) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ พรณิภา ไชยศรี (2563 : 12-19) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 ด้านหลักประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบ โดยการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงาน มีการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ใช้เทคนิค เทคโนโลยี กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่เหมาะสม มีนโยบายใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุนของสถานศึกษา มีการบริหารทรัพยากร ต้นทุนงบประมาณเหมาะสมกับองค์กร และมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบ โดยการมอบหมายงานอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดำวัลย์ ศรีเพชร (2562 : 42) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านหลักประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนงาน เป้าหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะ มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ มีการติดตาม ประเมินผลเพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการถ่ายทอดแผนงาน เป้าหมายขององค์การให้บุคลากรทราบ และผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่มีคุณภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา ศิริพิบูลย์ (2559 : 75) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านหลักการตอบสนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำกระบวนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีการประกาศให้ทราบทั่วทั้งองค์การ มีแผนการดำเนินการที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นคาดหวังความสำเร็จได้ จัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นไปตามระบบการบริหารงานวิชาการ และผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยึดถือประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์ (2563 : 65) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการตอบสนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ สามารถตรวจสอบได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา

มีการประเมินผล ติดตามการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการบริหารงานตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีความรับผิดชอบ มีการบริหารทรัพยากร บุคคล ภาระงาน งบประมาณ ตามความรับผิดชอบ โดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก และผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จุฑามาส นาคปทุม (2559 : 86) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักภาระ รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เปรมมิกา อ่อนธานี (2559 : 9) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้าน หลักภาระรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ มีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจน โปร่งใส ยึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์ สามารถ ตรวจสอบได้ จัดให้มีการรายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องต่อสาธารณชน มีการบริหาร จัดการด้านงบประมาณ โดยมี คณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา และผู้บริหารสถานศึกษา มีระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ ยงดี (2559 : 98) ได้ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ด้าน หลักความเปิดเผย โปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พระปลัดไพโรจน์ ชาคโร (2558 : 23-28) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงาน การเงิน และทรัพยากร เป็นไปตามระเบียบราชการ คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของครูและบุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการกำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรโดยถือปฏิบัติเสมอภาค มีการนำ หลักกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับมาปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนด ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรโดยถือปฏิบัติเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรธนิภา ไชยศรี (2563 : 12-19) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผล โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักนิติธรรม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ สุภารส (2559 : 35) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านหลักความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการรองรับ มอบหมายงานการนิเทศการศึกษาภายนอกอย่างเท่าเทียมกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการรองรับ มอบหมายงานการนิเทศการศึกษาภายนอกอย่างเท่าเทียมกัน บริหารจัดการในสิทธิที่จะได้รับบริการจากหลักสูตร โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านชาย หรือหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการสภาพทางกาย หรือสุขภาพ ความเชื่อทางศาสนา และอื่นๆ มีการวางแผนให้บุคลากร ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้บริการแหล่งเรียนรู้ ได้อย่างเสมอภาค เป็นระบบตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ มีการกำหนดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม เท่าเทียมกัน โดยมีความต่อเนื่องและไม่มีการแบ่งแยก และผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการรองรับ มอบหมายงานการนิเทศการศึกษาภายในอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม รัชตะวัฒน์ วินัย (2560 : 4) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงาน มีโครงสร้างขององค์การที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา รับนโยบาย ถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ในการกำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศการศึกษา ในการมุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจในการนิเทศการศึกษาภายนอก ถ่ายโอนอำนาจ มีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการ และผู้บริหารสถานศึกษา รับนโยบาย ถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ในการกำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศการศึกษา ในการมุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจในการนิเทศการศึกษาภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรพร ศรีสัมฤทธิ์ (2562 : 6) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.9 ด้านหลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์เสียประโยชน์ หรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร

สถานศึกษารับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์เสียประโยชน์ หรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารงาน ให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา คำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการ สาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม และผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ พิจารณาเห็นชอบขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ พันวิสัย (2563 : 16) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อคุณภาพการ บริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้าน หลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559 : 17) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.10 ด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ นิเทศการเรียนการสอนอย่างเป็น กัลยาณมิตร บริหารเวลาในการทำงานตามความสำคัญอย่างมีคุณภาพ เป็นผู้มีความเมตตากรุณา เอื้อเพื่อ เผื่อแผ่ และผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กมลพรรณ พึ่งดวง (2560 : 76) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลัก คุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เมื่อพิจารณาราย ด้านพบว่า ทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสถานศึกษาขยายโอกาส ทางการศึกษาอำเภอหนองปรือ อำเภอเลาขวัญ และอำเภอบ่อพลอยมีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ไกล่เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานของสถานศึกษาในอำเภอหนองปรือ อำเภอเลาขวัญ และ อำเภอบ่อพลอยนั้นต้องยึดนโยบายจากส่วนกลางในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณและ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่การจัดการศึกษาของ สถานศึกษาส่งผลให้การได้มาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษาและการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน รวมถึงการปฏิบัติ

ตนเองครู และบุคลากรทางการศึกษาของอำเภอหนองปรือ อำเภอเลาขวัญ และอำเภอบ่อพลอย มีความคล้ายคลึงกัน มีเจตนาธรรมคล้ายกัน ผู้บริหารสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีระบบรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มีความเสมอภาค มีความเท่าเทียมกัน โดยมีความต่อเนื่องและไม่มีการแบ่งแยก ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดไพโรจน์ ชาคโร (2558 : 23-28) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็น ครูที่มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ที่ไม่แตกต่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิษณุ ยงดี (2559 : 98) ได้ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า กลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่าง กันทั้งภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณิภา ไชยศรี (2563 : 12-19) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า สถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน ไม่แตกต่างกัน ขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักความเสมอภาค และด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม เพราะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารงานหรือวิธีการที่ดี ในการใช้อำนาจเพื่อการบริหารจัดการ ให้ดำเนินไปอย่างมีคุณธรรม มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ รวมทั้งมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และรวมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อสังคมและ

ประเทศไทย ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ไปประยุกต์ใช้ตามสภาพความพร้อม และบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง และมีแนวทางชัดเจนมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมาภิบาล มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พึ่งดวง. (2560). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรศักดิ์ สุภารส. (2559). *การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จุฑามาส นาคปฐม. (2559). *การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เดชา ศิริพิบูลย์. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). *การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เปรมมิกา อ่อนธานี. (2559). *แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง). (2558). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิษณุ ยงดี. (2559). *ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง*. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรธนิภา ไชยศรี (2563) *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พัชรพร ศรีสัมฤทธิ์. (2562). *การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์รักษ์. (2563). *ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุดาวัลย์ ศรีเพชร. (2562). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- สุทธิพงษ์ พันวิลัย. (2563). *อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อคุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. (2562). *แผนปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ครูแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. London: Prentice-Hall International.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.